

## Socio-Economic Problems and the State

journal home page: <http://sepd.tntu.edu.ua>



Martyniak, I. & Bakushevych, I. (2021) Mizhnarodnyi dosvid internatsionalizatsii biznesu v umovakh ekonomiky znan [International experience of business internationalization in the knowledge economy]. *Sotsialno-ekonomichni problemy i derzhava* [Socio-Economic Problems and the State] (electronic journal), Vol. 25, no. 2, pp. 564-574. Available at: <http://sepd.tntu.edu.ua/images/stories/pdf/2021/21miouez.pdf>



## МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД ІНТЕРНАЦІОНАЛІЗАЦІЇ БІЗНЕСУ В УМОВАХ ЕКОНОМІКИ ЗНАНЬ

**Ірина МАРТИНЯК**

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя  
вул. Руська, 56, м. Тернопіль, 46001, Україна

e-mail: [i.martyniak@gmail.com](mailto:i.martyniak@gmail.com)

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-0224-6410>

**Іванна БАКУШЕВИЧ**

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя  
вул. Руська, 56, м. Тернопіль, 46001, Україна

e-mail: [IBakushevych@gmail.com](mailto:IBakushevych@gmail.com)

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-8978-6609>



### Article history:

Received: October, 2021

1st Revision: October, 2021

Accepted: November, 2021

### JEL classification:

F23

O1

### UDC:

330:339

### DOI:

<https://doi.org/10.33108/sepd2022.02.564>

**Анотація.** Формування глобальної конкурентоспроможності національного бізнесу, його вихід на міжнародні ринки є необхідною умовою досягнення сталого економічного розвитку країни. Особливостями бізнес-середовища в умовах економіки знань є розробка та дифузія інновацій. Інтернаціоналізація ведення бізнесу потребує розвитку інституцій, які залежно від факторів середовища можуть мати різні функції та використовувати широкий інструментарій державної підтримки. Національні моделі окремих країн побудовані таким чином, що дозволяють забезпечити інтернаціоналізацію бізнес-процесів. Визначено, що державні інституції використовують широкий інструментарій для сприяння інтернаціоналізації, адаптований до особливостей бізнес-середовища, зокрема: стимулювання розвитку середовища, сприятливого для інновацій як джерела конкурентоспроможності на міжнародних ринках, шляхом проведення політики кластеризації; розвитку бізнес-середовища країни, спрямованого на залучення іноземного венчурного капіталу для фінансування стартапів; створення умов для зростання кількості бізнес-резидентів країни за рахунок усунення вхідних бар'єрів, у т.ч. шляхом стимулювання розвитку е-комерції; сприяння налагодженню мережових зв'язків між національними та міжнародними бізнес-структурами. Як показує дослідження, основним акцентом державної політики провідних країн світу (ЄС, Японія, Південна Корея) сьогодні є розвиток інноваційних кластерів, які виступають акселераторами економічної взаємодії з розробки та просування інноваційної продукції. Поєднання у межах фінських кластерів МСП та ТНК дозволяє пришвидшити процеси інтернаціоналізації бізнесу в економіці знань. Національний інституційний сектор більшості країн ЄС представлений окремими міністерствами або департаментами, до юрисдикції яких входить стимулювання розвитку інноваційних фірм та зовнішньоекономічної діяльності. В економіках із високим рівнем протекціонізму (Японія, Китай, Південна Корея) значна роль відводиться профільним міністерствам, якими розроблено широкий інструментарій для реалізації державних стратегічних пріоритетів. Детально розглянуто інструменти інтернаціоналізації бізнесу Міністерства економіки знань Південної Кореї у порівнянні із українським досвідом.

**Ключові слова:** інтернаціоналізація, кластери, економіка знань, інституції підтримки.



Мартиняк І. Міжнародний досвід інтернаціоналізації бізнесу в умовах економіки знань [Електронний ресурс] / Ірина Мартиняк, Іванна Бакушевич // Соціально-економічні проблеми і держава. — 2021. — Вип. 2 (25). — С. 564-574. — Режим доступу: <http://sepd.tntu.edu.ua/images/stories/pdf/2021/21miouez.pdf>



This open access article is distributed under a Creative Commons Attribution (CC-BY) 4.0 license.

## **1. Постановка проблеми.**

Зміна технологічних укладів розвитку суспільства підсилює ефекти та впливи, які мають глобалізаційні процеси на розвиток економіки. Діяльність різних форм бізнесу вже не можна розглядати виключно на регіональному або національному рівнях, але все більше уваги потрібно приділяти його конкурентоспроможності у глобальному просторі. Якщо раніше її рівень залежав від ефективності управлінських процесів, досягнення оптимального співвідношення у системі «ціна-якість», то зараз визначальним фактором стає можливість генерувати чи трансформувати знання. Саме наука та технології стали акселераторами соціально-економічного розвитку провідних економік світу за останні десятиріччя.

Україна, маючи значний потенціал у сфері досліджень та інновацій, наразі не займає лідируючих позицій у їх комерціалізації. Відносно незначна кількість успішних стартапів не дає змогу забезпечити сталу конкурентоспроможність продукції українських фірм на міжнародних ринках. Аналогічно, експортний потенціал економіки регіонів на сьогодні не використовується в повній мірі.

З огляду на вищесказане, доцільно вивчити міжнародний досвід сприяння розвитку бізнесу не лише як окремого суб'єкта економіки знань, але й як окремого гравця глобального ринку.

## **2. Аналіз останніх досліджень та публікацій.**

Концепція економіки знань широко досліджується в сучасній економічній вітчизняній та зарубіжній науковій літературі. Її основоположниками стали Г. Беккер, П. Друкер, Ф. Махлуп, Р. Стенберг. Серед українських дослідників, питання економіки знань досліджено у працях Ю. Бажала, В. Гейця, Л. Яковенка, Л. Федулова, С. Семенюк, Є. Савельєва, В. Куриляка та ін.

Дослідження окремих аспектів інтернаціоналізації бізнесу наведено в працях Ю. В. Вдовиченко, П. Ільчук, І. Коломійця, І. Крамар та ін.

Вивченню концептуальних аспектів кластеризації та практичного досвіду функціонування кластерів присвячено праці К. Кетельса, Л. Янга, С. Соколенка, М. Войнаренка, Н. Мікули та ін. Фундаментально висвітлюються основні аспекти функціонування кластерів та впровадження концепції смарт-спеціалізації ЄС в публікаціях OECD.

## **3. Невирішені раніше частини загальної проблеми.**

Незважаючи на велику кількість досліджень природи та особливостей інтернаціоналізації бізнесу та концептуальних положень економіки знань як двох окремих напрямів розвитку економічної науки, практично відсутні комплексні дослідження з даної тематики. Вивчення особливостей практичної реалізації підходів до стимулювання інтернаціоналізації бізнесу в умовах економіки знань практично залишається поза увагою. Більшість дослідників розглядають питання інтернаціоналізації бізнесу виключно з ракурсу пошуку шляхів забезпечення глобальної конкурентоспроможності окремого підприємства.

## **4. Постановка завдання.**

Метою дослідження є вивчення інституційної підтримки інтернаціоналізації бізнесу в умовах економіки знань та, зокрема, ролі державних інституцій у цьому процесі.

## 5. Виклад основного матеріалу.

Аналізуючи трансформацію економічних концепцій Г. О. Швиданенко, М. А. Теплюк, С. О. Бесараб [7] вказують на поступовий перехід від ресурсної економіки (основними характеристиками якої були максимізація прибутку як ключова ціль, цінова конкуренція, земля, праця та капітал як джерела надходжень, орієнтація підприємницьких зусиль на споживчі товари та засоби виробництва) через знанневу економіку (ключовою ціллю стає максимізація вартості бізнесу та капіталізація знань, перенаправлення стратегічних орієнтирів в бік диференціації та диверсифікації, розширення ключових секторів економічної діяльності за рахунок додавання сектору послуг, трансферу технології та знань) до відкритої економіки знань, яка інтегрує мережеву економіку, інтелектуальну економіку, креативну економіку, інноваційну економіку та цифрову економіку.

Більш широко генезис економіки знань представлений у праці Д. Лук'яненка, О. Лук'яненка, О. Дорошенко [2], які прослідковують методологічні основи розвитку даної концепції на основі постіндустріальної економіки, і, водночас, враховують інституційну теорію та глобалістику. Важливою складовою, яку виділяють автори є інформаційна, нова та віртуальна економіка, що підкреслює сьогоденні тенденції до віртуалізації не лише економічних, але і суспільних процесів та життя людини загалом. Зокрема, розглядаючи процеси створення, розповсюдження і використання знань, автори вказують на те, що саме глобальні медіа, формуючи глобальну споживацьку культуру, пригнічують індивідуальність та інтелект, а можливості інформаційного суспільства стимулюють інтелектуальний індивідуалізм.

С. Семенюк [5] підкреслює, що економіка знань є вищим етапом розвитку інноваційної економіки, базою та фундаментом суспільства знань чи інформаційного суспільства.

В даному дослідженні використаємо розуміння процесу інтернаціоналізації бізнесу, запропоноване І. Крамар [1]: «інтернаціоналізація підприємства – процес здійснення підприємством однієї/декількох форм діяльності на зовнішніх ринках з урахуванням місцевих цінностей або в країні базування із залученням іноземного капіталу (фінансового, людського, ресурсного тощо), або на внутрішньому ринку шляхом непрямой участі у міжнародній діяльності з метою досягнення стратегічних цілей і, як результат, досягнення синергетичного ефекту коллаборації «освіта – наука – виробництво – бізнес» у межах глобального інформаційного простору».

Діючи методології, які дозволяють провести оцінювання рівня розвитку економіки знань в розрізі окремих країн світу, зосереджують увагу на критеріях інноваційності: фінансування науково-дослідних робіт (R&D/НДДКР), кількість та якість досліджень, мережева взаємодія та ін.

За даними агенції Блумберг (2020) [8], яка проводить щорічне оцінювання найбільш інноваційних економік Bloomberg Innovation Index, 1 місце серед світових країн посідає Німеччина, слідом за нею у рейтингу Південна Корея, Сінгапур, Швейцарія, Швеція (враховуються показники інтенсивності науково-дослідних робіт, виробництво доданої вартості, продуктивність, хай тек, концентрація дослідників, третинна ефективність, патентна активність). Україна за даними 2020 року опустилася на 56 місце із 200 досліджуваних країн (53 за рейтингом 2019 року).

Дослідження OECD [12] «Наука, технологія та промисловість» зосереджують дослідження за тематичним напрямом «Економіки знань та цифрова трансформація», який охоплює питання загального ландшафту науки та концентрації R&D у сфері бізнесу, участі країн у глобальному ланцюзі вартості, зокрема, глобальних ІКТ мережах, зміни природи зайнятості, стимулювання інновацій та підприємництва. Вони вказують на значний обсяг фінансування сфери R&D/НДДКР у період до кризи, спричиненої

COVID 2019, зокрема, в Ізраїлі (4,9 % ВВП), Південній Кореї (4,6 % ВВП), Японії (3,2 %), США (3,1 %), Китаї (2,2 %) та ЄС (2,1 %). Найбільш динамічне зростання частки витрат на наукові дослідження та розробки у структурі ВВП спостерігалось у Китаї – практично у 2,5 рази та Південній Кореї – більше ніж у 2 рази, починаючи з 2000 року.

Таким чином, вивчення досвіду країн-лідерів у сфері запровадження принципів економіки знань (зокрема щодо розвитку міжнародного бізнесу) та формування відповідної системи інституцій дозволить виділити перспективні напрями вдосконалення цього процесу для України.

Елементи економіки знань стали складовою як національних, так і наднаціональних економічних політик починаючи з кінця 90-х рр. минулого століття. Зокрема, ЄС, формулюючи стратегію економічного зростання на основі підвищення конкурентоспроможності на міжнародних ринках, визначив основним фактором активізацію наукових досліджень та розробок шляхом збільшення фінансування (як за рахунок бюджетних коштів, так і в рамках бізнес-проектів). На сьогодні, формування економіки знань ЄС передбачає інтеграцію окремих процесів життєдіяльності суспільства в єдину систему: починаючи від формування системи освіти, орієнтованої на розвиток знань, побудова мереж бізнесу-науки-освіти для продукування нових знань, стимулювання бізнесу та суспільства до ефективного використання знань та виготовлених на їх основі продуктів, формування забезпечуючої інфраструктури (інноваційної екосистеми).

Державний інституційний сектор більшості країн ЄС представлений окремими міністерствами або департаментами, до юрисдикції яких входить стимулювання розвитку інноваційних фірм та зовнішньоекономічної діяльності. Для прикладу:

- у Франції мережа інституцій поєднує Міністерство промисловості, пошти і зв'язку, Міністерство економіки, фінансів і бюджету, Генеральний комісаріат планування, Генеральне управління у науково-технічних досліджень. Інструменти сприяння експорту – торговельні місії, державне страхування зовнішньоторговельних операцій, пільгове кредитування експортерів;

- у Німеччині використовується синергія мережевої взаємодії Міністерства економіки та Міністерства фінансів для підвищення конкурентоспроможності промисловості у цілому, особливо наукомісткого сектору через інструменти податкової і бюджетної політики для впливу на регіональну інвестиційну політику, зокрема в наукомісткий сектор; субсидування стратегічно важливих галузей.

Розвиток економіки знань на регіональному та національному рівнях більшості країн світу (в т.ч. ЄС, Японія, Південна Корея) відбувається шляхом пропагування політики кластеризації. Саме на кластери покладено роль акселератора мережевої взаємодії між економічними суб'єктами регіону, які володіють взаємодоповнюючими компетенціями чи технологічними потужностями; продуктивного діалогу щодо створення та комерціалізації інновацій між науковими колами та представниками бізнесу. Для нарощування експортних можливостей на рівні регіонів ЄС (і цей досвід активно переймає Україна) використовують пов'язану із кластерною, концепцію смарт-спеціалізації регіонів. Це дає змогу визначати стратегічні напрями регіонального розвитку, ґрунтуючись на формуванні ланцюгів доданої вартості з орієнтацією на експорт конкурентоспроможної у глобальному вимірі продукції.

В економіці знань трансформується розуміння сутності економічних кластерів. Новими ознаками згідно дослідження [9] є приналежність до нових секторів економіки, тимчасовий характер співпраці для спільних НДДКР (R&D), які відповідають запитам ринку, технологічні інновації. Поява кластерів, які базуються на знаннях трактується у цьому дослідженні як реакція на відносну відсутність динамізму у відносинах між дослідниками та промисловістю. А основними напрямами концентрації співпраці визначено оновлення регіональних систем НДДКР, створення мереж науково-

дослідних установ, спільне фінансування на початкових етапах комерціалізації. Для порівняння, класичні кластери розвивалися у традиційних (зрілих) галузях із орієнтацією на довгострокову співпрацю, що ґрунтувалася на регіональних ланцюгах поставок та поглинання інновацій.

Національні моделі окремих країн побудовані таким чином, що дозволяють забезпечити інтернаціоналізацію бізнес-процесів. Це підкреслюють Г. П'ятницька [3], О. Тищенко [6], характеризуючи фінську модель кластеризації, для якої характерним є високий рівень інтернаціоналізації бізнесу та інновацій. Згідно цієї моделі, базовими критеріями виділення кластеру в економіці регіону чи країни є наявність стійкого експорту та надходження іноземних інвестицій. Активна участь ТНК, зокрема Ericsson, Siemens, Fujitsu, IBM, у функціонуванні кластерів проявляється у стимулюванні розвитку виробничих на дослідницьких центрів за рахунок використання компетентісних переваг їх працівників та можливостей національної інноваційної системи (НІС) Фінляндії.

Концепція кластеризації в Україні не закріплена законодавчо, хоча існує чимало прикладів кластерних ініціатив, які успішно реалізуються. Найчастіше, інституції підтримки кластерного розвитку в Україні мають форму громадських об'єднань, в т.ч. заснованих на принципах ДПП. На сьогодні в рамках проєктів ЄС за програмою EU4Business співпрацює 26 кластерів, сформованих за різними принципами: секторальні, територіальні, волонтерські об'єднання бізнес-структур кластерного типу. Сьогодні активно розвивається мережа кластерів (ІАМ з Запоріжжя та Харкова, Херсонський бізнес-кластер, кластер RinnoHUB з Миколаєва, Вінницький кластер промислової автоматизації та приладобудування, Керамічний кластер Донеччини, Київська кластерна ініціатива пром. хайтек, Український кластер Automotive & Mobility, Українська меблева асоціація, Морський кластер України та Kharkiv IT-cluster) на основі платформи Industry4Ukraine [10].

В економіках із високим рівнем протекціонізму, прикладом яких можуть слугувати країни Азії (Японія, Китай, Південна Корея), значна роль у стимулюванні інтернаціоналізації бізнесу відводиться державним інституціям. Профільними міністерствами цих країн розроблено широкий інструментарій для реалізації державних стратегічних пріоритетів. Нижче розглянемо інструменти інтернаціоналізації бізнесу в умовах економіки знань Південної Кореї.

Міністерство економіки знань Південної Кореї [11] KOISRA – урядова організація, заснована в 2008 р., у своєму розвитку пройшла ряд трансформацій – від міністерства торгівлі, промисловості та енергетики. Основним завданням KOISRA на сьогодні є регулювання економічної політики (в т.ч. у секторі промисловості та енергетики) та стимулювання іноземних інвестицій. Особливістю роботи даного відомства є інтеграція традиційних R&D із політикою підтримки підприємництва спільно із Міністерствами торгівлі, промисловості та енергетики (MOTIE); Інформації та комунікацій та Науки та технології, що дозволяє досягнути вищого рівня синергії та розвитку інновацій у Південній Кореї.

Стратегічними напрямками діяльності KOISRA на сьогодні визначено:

1. Стимулювання зростання кількості бізнес-резидентів Південної Кореї, шляхом надання широкого спектру послуг із реєстрації бізнесу, локального управління іноземними та багатонаціональними компаніями на ринку Південної Кореї, фінансових послуг (відкриття рахунку, бухгалтерський облік, облік оплати праці), рекрутингових послуг (підбір персоналу, EOR, PEO, HRM), консультування з питань правового регулювання діяльності, місцева бізнес-адреса та віртуальний офіс у Кореї та ін.

2. Стимулювання розвитку партнерських зв'язків із фірмами Південної Кореї, шляхом побудови профілю потенційного партнера, підбору кращих альтернатив, супроводу переговорного процесу; надання послуг представництва та корпоративних

зв'язків у Кореї. Стимулювання експорту продукції корейських МСП, які складають 99% загальної кількості фірм.

3. Розвиток венчурного бізнесу через інструмент KOISRA Seed Partners для розбудови інноваційної екосистеми Південної Кореї.

4. Підтримка розвитку е-комерції на ринку Кореї, який входить до п'ятірки найбільш містких за розміром трансакцій – їх частка зросла у два рази за останні 5 років. Такий інструмент торгівлі дозволяє іноземним компаніям продавати онлайн та постачати власні продукти безпосередньо споживачеві, без необхідності додаткового пошуку місцевого імпортера або дистриб'ютора.

Для прикладу, з метою зниження ризиків та правових конфліктів, які виникали при застосуванні моделей працевлаштування типу EOR/ PEO між іноземним працевлаштувачем та працівником із Кореї, міністерством розроблено гібридну модель працевлаштування Hybrid Payroll. Використання EOR /Employer of Record – компанії, яка виступає як офіційний роботодавець (з питань зобов'язань працевлаштувача та оподаткування), та надає іноземній фірмі послуги (фактично, працівник, що виконує роботу, для іншої фірми) або PEO / Professional Employer Organisation – аутсорсингової компанії, яка надає послуги здебільшого для сектору МСП, має чимало обмежень, спрямованих на захист прав найманих працівників, які є не вигідними для іноземного бізнесу. Зокрема, найманий працівник (який працює на умовах тимчасової зайнятості) після 24 місяців працевлаштування на основі моделей EOR/PEO автоматично вважається таким, що працює на постійному місці роботи і не може бути звільненим, якщо не виконуються спеціальні умови; найм працівника на основі моделі Hybrid Payroll регулюється лише умовами контракту.

В Україні (для порівняння) поняття тимчасової зайнятості в трудовому законодавстві також передбачено. Для виконання тимчасової роботи протягом визначеного трудовою угодою терміну можуть найматися працівники на сезонні роботи (їх перелік є чітко визначеним і такі роботи можуть тривати не більше 6 місяців, після чого такий договір автоматично вважається безстроковим) або тимчасові роботи (для заміщення тимчасово відсутніх працівників максимальний термін такого договору складатиме 4 місяці, після чого він також вважається укладеним на невизначений строк) [4]. На сьогодні багато роботодавців для виконання певних видів робіт укладають із найманими працівниками договори цивільно-правового характеру, які, проте, не охоплюють повною мірою захисту інтересів працівників. Особливістю таких договорів є те, що вони регулюються не трудовим, а цивільним законодавством, отже, працівник не підпорядковується правилам внутрішнього розпорядку, не отримує права на відпустку та ін. Водночас, хоча замовник отримує ряд переваг (не потрібно оформляти значну кількість трудової документації по найманому працівнику, розмір винагороди за договором ЦПХ може бути нижчим за рівень мінімальної зарплати, договір може бути укладеним на виконання конкретної роботи, після чого його дія припиняється та ін.), під час перевірки такий договір можуть визнати трудовим і накласти штраф за порушення трудового законодавства.

Значною є також вартість EOR/PEO моделей, особливо для найму високооплачуваних працівників. Для початку роботи на основі EOR/PEO моделей, необхідно оформити спеціальний депозит. Гібридна модель такого депозиту не передбачає і є значно дешевшою для іноземних фірм в обслуговуванні. За використання гібридної моделі, працівник має гарантоване медичне страхування та за нього сплачуються внески до Національного пенсійного фонду. Додатково, використання такої моделі знижує рівень податку на доходи фізичних осіб на 5 %.

Ще одним правовим бар'єром входження іноземних компаній на ринок Південної Кореї є, передбачена законодавством, необхідність наявності юридичної адреси фірми,

яка може бути розміщена лише або у комерційних приміщеннях або офіційних офісних будівлях, і у жодному випадку, у приватних будівлях або помешканнях. Водночас, стартапи або компанії на ранніх стадіях розвитку можуть використовувати такі продукти як «Віртуальний офіс» або «Місцева бізнес-адреса», які дозволяють мінімізувати адміністративні витрати, пропонуючи програмне забезпечення та певний набір послуг для роботи в Інтернеті, наприклад, відеоконференції, управління поштовими надходженнями, місцевий номер телефону та коллцентр корейською.

Розвиток міжнародного бізнесу на ринках країн Сходу значно ускладнюється наявністю значної кількості бар'єрів для входження на ринки (культурні, мовні, бізнес-етичні, адміністративні, правові). У Південній Кореї особлива структура промисловості та регулюючі процедури зумовлюють необхідність побудови у деяких випадках ланцюга місцевих бізнес-партнерів «імпортер-дистриб'ютор-дилер», в інших можна налагодити бізнес-відносини лише із представником однієї із ланок ланцюга: корейський імпортер, агент, торговий представник, системний інтегратор та ін.

Розвиток венчурного бізнесу на сьогодні є одним із найбільш ризикованих видів інвестування. На різних фазах розвитку стартапів стимулювання відбувається за участю різного роду інституцій: бізнес-акселератори, бізнес-ангели, інноваційні лабораторії, бізнес-інкубатори, венчурні фонди та ін. В Південній Кореї роль такої державної інституції зі стимулювання інноваційного підприємництва виконує венчурний підрозділ міністерства KOISRA Seed Partners, який функціонує як венчурний фонд та акселератор корейських технологічних стартапів. Така структура дозволяє побудувати мережеву взаємодію місцевих стартап акселераторів, університетських інкубаторів, урядових агенцій. Основними напрямками роботи у сфері стимулювання міжнародних бізнес-зв'язків є вивчення ринку, пошук та формування бази потенційних кандидатів із переліку венчурних фірм або стартапів, які відповідають очікуванням іноземного бізнес-партнера (технологія, сектор використання, стадія розвитку технології, готовність до промислового впровадження, альтернативні рішення та ні.)

Особливістю ринку е-комерції Південної Кореї є те, що більшість трансакцій проходять через місцеві маркетплейси Gmarket, 11st та Coupang, а не через приватні онлан магазини. Основними перевагами, які отримують споживачі, є широка система знижок, купонів, акційні пропозиції від платіжних систем, якість послуг, швидкість доставки та можливість вибору великої кількості продуктів в одному місці. За даними досліджень, TOP-3 маркетплейси Кореї мають не менше 10 млн. унікальних відвідувань щомісяця.

В Україні триває процес інституціоналізації сфери підтримки ведення бізнесу як на внутрішньому, так і на міжнародному рівнях. В рамках цього процесу на базі Export Promotion Office у співпраці із Мінцифрою створено Офіс з розвитку підприємництва та експорту. Його стратегічними завданнями, зокрема, визначено державну підтримку просування продукції МСП на зовнішні ринки, де за оцінками експертів сума недоотриманої торгової вигоди складає близько 13 млрд. дол. США [13]. Стратегічними ринками інтегрованих Стратегії розвитку мікро, малого та середнього бізнесу та Національної експортної стратегії визначено Південна Корея, Мексика, Катар, В'єтнам, Норвегія, Сінгапур, Гонконг, ОАР, КНР. Окремою стратегічною ціллю є підвищення спроможності інституцій із підтримки експорту: Офісу з розвитку підприємництва та експорту, Експортно-кредитного агентства та Ради експортерів та інвесторів при МЗС України для допомоги МСП у виході на зовнішні ринки.

## **6. Висновки та перспективи подальших досліджень в даному напрямку.**

Дослідження показує, що розвиток міжнародного бізнесу в умовах економіки знань провідних країн світу пропагується на національному та наднаціональному рівнях рівні, шляхом формування мережі інституцій підтримки. Найчастіше роль таких

інституцій полягає у розробці широкого інструментарію, адаптованого до особливостей бізнес-середовища, зокрема:

- стимулювання розвитку середовища, сприятливого для інновацій як джерела конкурентоспроможності на міжнародних ринках, шляхом проведення політики кластеризації;
- розвитку бізнес-середовища країни, спрямованого на залучення іноземного венчурного капіталу для фінансування стартапів;
- створення умов для зростання кількості бізнес-резидентів країни за рахунок усунення вхідних бар'єрів, у т.ч. шляхом стимулювання розвитку е-комерції;
- сприяння налагодженню мережевих зв'язків між національними та міжнародними бізнес-структурами.

Схожість соціально-культурних факторів, європейський вектор розвитку міжнародних економічних відносин, значна кількість міжнародних проектів ЄС, які реалізуються в Україні, дозволили адаптувати досвід країн ЄС для розвитку економічних кластерів та поширення концепції регіональної смарт-спеціалізації в Україні. Водночас, особливі механізми стимулювання інтернаціоналізації бізнесу, які використовуються у країнах Азії та, безперечно, є високо результативними, на сьогодні є мало вивченими, хоча потенційно можуть забезпечити відповідний економічний ефект.

#### Author details (in English)

### INTERNATIONAL EXPERIENCE OF BUSINESS INTERNATIONALIZATION IN THE KNOWLEDGE ECONOMY

**Iryna MARTYNIAK**

e-mail: [i.martynyak@gmail.com](mailto:i.martynyak@gmail.com)

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-0224-6410>

**Ivanna BAKUSHEVYCH**

*Ternopil Ivan Puluj National Technical University*

*56 Ruska str., 46001, Ternopil, Ukraine*

e-mail: [IBakushevych@gmail.com](mailto:IBakushevych@gmail.com)

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-8978-6609>

**Abstract.** *Business global competitiveness formation and its entry into international markets are necessary for achieving sustainable economic development. Features of the business environment in a knowledge economy are the development and diffusion of innovations. Doing business internationalization requires the appropriate institutions development, depending on environmental factors, that may have different functions and use a wide range of government support tools. The world top economies built national strategies to ensure the internationalization of business processes. It is determined that state institutions can use a wide range of internationalization promoting tools. In particular: clustering policies for stimulating the development of the environment conducive to innovation as a source of competitiveness in international markets; development of the country's business environment aimed at attracting foreign venture capital to finance startups; creating conditions for increasing the number of the country business residents by removing entry barriers, including stimulating the development of e-commerce; promoting networking between national and international businesses. Clusters are considered to be the accelerators of economic cooperation for innovative product promotion. These are the focus of the world's leading countries policies (EU, Japan, and South Korea). The combination within the Finnish clusters of SMEs and TNCs allows accelerating the processes of business internationalization in the knowledge economy. The national institutional sector of most EU countries consists of ministries, GO or NGO, whose jurisdiction includes stimulating the development of innovative firms and foreign economic activity. In economies with a high level of protectionism (Japan, China, South Korea), a significant role passes to the state ministries, which have developed a wide range of tools for the state strategic priorities implementation. The business internationalization tools of the Ministry of Knowledge Economy of South Korea in comparison with the Ukrainian experience are detailed.*

**Key words:** *internationalization, cluster, knowledge economy, support institutions.*



**Appendix A. Supplementary material**

Supplementary data associated with this article can be found, in the online version, at <http://sepd.tntu.edu.ua/images/stories/pdf/2021/21miouez.pdf>

**Funding**

The authors received no direct funding for this research.

**Citation information**

Martyniak, I. & Bakushevych, I. (2021) Mizhnarodnyi dosvid internatsionalizatsii biznesu v umovakh ekonomiky znan [International experience of business internationalization in the knowledge economy]. *Sotsialno-ekonomichni problemy i derzhava* [Socio-Economic Problems and the State] (electronic journal), Vol. 25, no. 2, pp. 564-574. Available at: <http://sepd.tntu.edu.ua/images/stories/pdf/2021/21miouez.pdf>

**Використана література:**

1. Крамар І. Ю. Ієрархічно-компонентний підхід до визначення категорії «інтернаціоналізація підприємства». *Східна Європа: економіка, бізнес та управління*. Випуск 3 (20). 2019. С.271-276. URL: [http://www.easterneurope-ebm.in.ua/journal/20\\_2019/43.pdf](http://www.easterneurope-ebm.in.ua/journal/20_2019/43.pdf) (дата звернення: 27.10.2021)
2. Лук'яненко Д., Лук'яненко О., Дорошенко О. Імплементация парадигми економіки знань у стратегії національного економічного розвитку. *Міжнародна економічна політика*. № 2(19) (2013). URL: <http://journals.uran.ua/jiep/article/view/27758> (дата звернення: 27.10.2021)
3. П'ятницька Г. Т., Класифікація кластерів у системі інформаційного забезпечення стратегії кластеризації. URL: [https://mmi.fem.sumdu.edu.ua/sites/default/files/mmi2015\\_4\\_187\\_208.pdf](https://mmi.fem.sumdu.edu.ua/sites/default/files/mmi2015_4_187_208.pdf) (дата звернення: 27.10.2021)
4. Сезонна і тимчасова робота. URL: <https://www.legalaid.gov.ua/novyny/sezonna-i-tymchasova-robota-riznytsya-ye/> (дата звернення: 27.10.2021)
5. Семенюк С. Б. Інноваційні передумови формування системи освіти в умовах економіки знань. URL: [https://mmi.fem.sumdu.edu.ua/sites/default/files/mmi2013\\_2\\_175\\_182.pdf](https://mmi.fem.sumdu.edu.ua/sites/default/files/mmi2013_2_175_182.pdf) (дата звернення: 27.10.2021)
6. Тищенко О. М. Класифікація промислових кластерів: типи й моделі. *Науковий вісник Волинського національного університету імені Лесі Українки*. 2010. №4. С. 12-18.
7. Швиданенко Г. О., Теплюк М. А., Бесараб С. О. Розвиток інноваційного бізнесу в умовах становлення економіки знань. *Інвестиції: практика та досвід*. № 11/2018. URL: [http://www.investplan.com.ua/pdf/11\\_2018/9.pdf](http://www.investplan.com.ua/pdf/11_2018/9.pdf) (дата звернення: 27.10.2021)
8. Bloomberg. URL: <https://www.bloomberg.com> (дата звернення: 27.10.2021)
9. Drelich-Skulska, Boguslawa & Bobowski, Sebastian & Jankowiak, Anna. (2018). An Advancement of Knowledge-Based Economy in Japan. The Potential Role of Knowledge Cluster Initiative. 2. 203-227. 10.7366/020909612201810. URL: [Researchgate.net/publication/336312901\\_An\\_Advancement\\_of\\_Knowledge-Based\\_Economy\\_in\\_Japan\\_The\\_Potential\\_Role\\_of\\_Knowledge\\_Cluster\\_Initiative](https://www.researchgate.net/publication/336312901_An_Advancement_of_Knowledge-Based_Economy_in_Japan_The_Potential_Role_of_Knowledge_Cluster_Initiative) (дата звернення: 27.10.2021)
10. INDUSTRY4UKRAINE. URL: <https://www.industry4ukraine.net/category/publications/clusters-of-ukraine/> (дата звернення: 27.10.2021)
11. KOISRA. URL: <https://www.koisra.co.kr/news/korea-ministry-of-knowledge-economy/> (дата звернення: 27.10.2021)

12. OECD Science, Technology and Industry Scoreboard The digital transformation. (2019) URL: <https://www.oecd-ilibrary.org/sites/9789264268821-en/index.html?Itemid=/content/publication/9789264268821-en> (дата звернення: 27.10.2021)
13. Strategic goals. Entrepreneurship and Export Promotion Office URL: <https://business.diia.gov.ua/strategichni-cili> (дата звернення: 27.10.2021)

## References

1. Kramar I.Ju. (2019) Ijerarkhichno-komponentnyj pidkhid do vyznachennja kategoriji «internacionalizacija pidprijemstva».[ Hierarchic-Component Approach To The Definition Of The Category “Enterprise Internationalization”] Skhidna Jevropa: ekonomika, biznes ta upravlinnja. Vol. 3 (20). 2019. PP.271-276. Available at: [http://www.easterneurope-ebm.in.ua/journal/20\\_2019/43.pdf](http://www.easterneurope-ebm.in.ua/journal/20_2019/43.pdf) (accessed 27 October 2021)
2. Luk'janenko D., Luk'janenko O., Doroshenko O. (2013) Implementacija paradyghmy ekonomiky znanj u strateghiji nacionaljnogho ekonomichnogho rozvytku.[Implementation of Knowledge Economy Paradigm in the Strategy of National Economic Development] Mizhnarodna ekonomichna polityka. Vol. 2(19) (2013). Available at: <http://journals.uran.ua/jiep/article/view/27758> (accessed 27 October 2021)
3. P'jatnycjka Gh. T. (2015) Klasyfikacija klasteriv u systemi informacijnogho zabezpechennja strateghiji klasteryzaciji.[ Classification Of Clusters In The System Of Information Support Of The Clustering Strategy] Available at: [https://mmi.fem.sumdu.edu.ua/sites/default/files/mmi2015\\_4\\_187\\_208.pdf](https://mmi.fem.sumdu.edu.ua/sites/default/files/mmi2015_4_187_208.pdf) (accessed 27 October 2021)
4. Sezonna i tymchasova robota. Available at: <https://www.legalaid.gov.ua/novyny/sezonna-i-tymchasova-robota-riznytsya-ye/> (accessed 27 October 2021)
5. Semenjuk S. B. (2013) Innovacijni peredumovy formuvannja systemy osvity v umovakh ekonomiky znanj. [Innovative Preconditions Of Education System Formation In Economy Of Knowledge] Available at: [https://mmi.fem.sumdu.edu.ua/sites/default/files/mmi2013\\_2\\_175\\_182.pdf](https://mmi.fem.sumdu.edu.ua/sites/default/files/mmi2013_2_175_182.pdf) (accessed 27 October 2021)
6. Tyshhenko O.M. (2010) Klasyfikacija promyslovykh klasteriv: typy j modeli. [Industrial Clusters Classification: Types and Models]. Naukovyj visnyk Volynsjkogho nacionaljnogho universytetu imeni Lesi Ukrajinjky. 2010. Vol.4. PP. 12-18.
7. Shvydanenko Gh. O., Tepljuk M. A., Besarab S. O. (2018) Rozvytok innovacijnogho biznesu v umovakh stanovlennja ekonomiky znanj.[Development Of Innovative Business In Becoming A Knowledge Economy]. Investyciji: praktyka ta dosvid. Vol. 11/2018. Available at: [http://www.investplan.com.ua/pdf/11\\_2018/9.pdf](http://www.investplan.com.ua/pdf/11_2018/9.pdf) (accessed 27 October 2021)
8. Bloomberg. (2021) Available at: <https://www.bloomberg.com> (accessed 27 October 2021)
9. Drelich-Skulska, Boguslawa & Bobowski, Sebastian & Jankowiak, Anna. (2018). An Advancement of Knowledge-Based Economy in Japan. The Potential Role of Knowledge Cluster Initiative. 2. PP. 203-227. 10.7366/020909612201810. Available at: [Researchgate.net/publication/336312901\\_An\\_Advancement\\_of\\_Knowledge-Based\\_Economy\\_in\\_Japan\\_The\\_Potential\\_Role\\_of\\_Knowledge\\_Cluster\\_Initiative](https://www.researchgate.net/publication/336312901_An_Advancement_of_Knowledge-Based_Economy_in_Japan_The_Potential_Role_of_Knowledge_Cluster_Initiative) (accessed 27 October 2021)

10. INDUSTRY4UKRAINE. (2021) Available at: <https://www.industry4ukraine.net/category/publications/clusters-of-ukraine/> (accessed 27 October 2021)
11. KOISRA. (2021) Available at: <https://www.koisra.co.kr/news/korea-ministry-of-knowledge-economy/> (accessed 27 October 2021)
12. OECD Science, Technology and Industry Scoreboard. The digital transformation. (2019) Available at: <https://www.oecd-ilibrary.org/sites/9789264268821-en/index.html?Itemid=/content/publication/9789264268821-en> (accessed 27 October 2021)
13. Strategic goals. Entrepreneurship and Export Promotion Office (2021). Available at: <https://business.diia.gov.ua/strategichni-cili> (accessed 27 October 2021)



© 2021 Socio-Economic Problems and the State. All rights reserved.  
This open access article is distributed under a Creative Commons Attribution (CC-BY) 4.0 license.  
You are free to:  
Share — copy and redistribute the material in any medium or format Adapt — remix, transform, and build upon the material for any purpose, even commercially.  
The licensor cannot revoke these freedoms as long as you follow the license terms.  
Under the following terms:  
Attribution — You must give appropriate credit, provide a link to the license, and indicate if changes were made.  
You may do so in any reasonable manner, but not in any way that suggests the licensor endorses you or your use.  
No additional restrictions  
You may not apply legal terms or technological measures that legally restrict others from doing anything the license permits.

Socio-Economic Problems and the State (ISSN: 2223-3822) is published by Academy of Social Management (ASM) and Ternopil Ivan Pulyk National Technical University (TNTU), Ukraine, Europe.

Publishing with SEPS ensures:

- Immediate, universal access to your article on publication
- High visibility and discoverability via the SEPS website
- Rapid publication
- Guaranteed legacy preservation of your article
- Discounts and waivers for authors in developing regions

Submit your manuscript to a SEPS journal at <http://sepd.tntu.edu.ua>

